

MERHUM HOCAM VE BAKANIM BEDRİ GÜRSOY

Safa ÇETİN*

1959-1961 öğretim dönemlerine rastlayan 2 ile 3. sınıf İktisat ve Maliye Şubesinde derslerini dinlemek mazhariyetine kavuştuğum muhterem GÜRSOY'u kısa bir yazı çerçevesinde tahdit ve tavsif kabil olmamakla beraber; S.B.F. Maliye Bölümü Başkanı hocam Prof. Dr. İsmail TÜRK'ün hazırladığı düşündükleri Armağan için Maliye ve Gümrük Bakanlığına başvurarak mensuplarının katılmasını istemiş olması muvacehesinde, izleri henüz silinmemiş haturâtu yansıtmak, edası muktazi bir vefa borcu haline geldiğinden; rahmetlinin eğitim ve bilim adamlığıyla ikinci Dekanlık ve Bakanlığına ilişkin bazı gözlemlerimiz aşağıda özetlenecektir.

ÖĞRETİCİLİK VE ENSTİTÜ YÖNETİCİLİĞİ

Hocanın itinalı giyimiyle muntazam ayrılmış saçlarının süslediği güler yüzünün etrafa yaydığı huzur içinde, merhum pederiyle Edip Âli BÂKÎ gibi şark ve garbin irfanına sahip hocaların bulunduğu Afyon Lisesi ve Mülkiyeden aldığı feyzin parıltularını yansıtan vecize ve beyitlerine ilaveten Maliye Bakanlığındaki memuriyetinden müntakıl ilginç tecrübeleriyle zenginleştirdiği derslerindeki musiki ahengi hâlâ kulaklarımızda yankılanmaktadır. Kamusal Maliye kitabının 1. cildine yazdığı Sungudaki "Hakka ve Halka hizmet" düsturuyla vatanperverliğini, bu kavramların taruşımağa başlandığı bir dönemde bile, hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak sarahatta izhardan çekinmeyecek kadar medeni cesaret sahibi olan Hocamızın ders takrirleri zevkle izlenir ve sınavlarda güvenle yararlanılabilecek açıklıkla kayda alınabilirdi. Esasen imtihanı, talebeyi gafil avlayarak kendini isbat vesilesi haline getirmeyecek kadar olgun olan Hocamız her türlü insanî ihtiras ve zaafardan tamamen berî idi. Yabancı deyim ve kaynakları eliyle tahtaya yazarken ıstılahat ve tabiratın tahlil ve tenkidini yapmaktan da geri kalmazdı.

Hocamız, merhum Ali ÇANKAYA'nın hazırladığı Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler külliyyatının 1859-1968 dönemine ilişkin 1. cildinin 191. sahifesinde belirlenmesi unutulmakla beraber, bizzat izlediğim Maliye Bakanlığında ayrılmış Kemal KURDAŞ, Merkez Bankası Başkanı Münir MOSTAR ile Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulundan Ragıp Hanyal gibi zevatın ihtisas mevzularını sunduklarını Maliye Enstitüsü

*Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Maliye Başmüfettişi

Konferanslarını düzenleyip bizzat yönettiği gibi, S.B.O. nun Fakülteye çevrilmesindeki çabalarında da yararlandığı idarî ve siyasî muhitiyle temasını daima koruyarak ilminin tatbikattan uzaklaşıp kendini tekrarlar duruma düşmesini dirayetle önlemiştir. Buna mukabil, ders ve ilmî müzakerelerde de, hiçbir vakit tahakküm yahut riyaya tevessül etmeyerek her seviyede fikirlerin rahatlıkla izharına fırsat tanımıştır. Türkiye'ye çağrılmış olan Fransız İktisat Profesörü A. Marchal'i haziruna takdimden sonra metnin çevirene önceden verilmiş olmasına rağmen, dinleyici sıralarına geçerek sonuna kadar hatibi dinlediğini hatırlıyorum.

İKİNCİ DEKANLIĞI

Hocanın Dekanlığından unutulamayan ilk anı, Fakülte binasından camlı kapıyla ayrılmış olan yatakhanelere gelip sabahları elindeki çubukla karyola demirlerine vurmak suretiyle talebeyi uyararak kafeterya ve koridorlarda vakit öldürenleri derslere kovalamasındaki tatlı sert inzibatıdır. Bu takibe karşı talebenin tepkisi ise, sadece "Bedros geliyor" çağrısıyla alelacele giyinmek veya yatakhane ve koridorların bir tarafından öbür yanına kaçmaktan ibaret kalıp, Hocanın tekrar gelebileceği endişesiyle zaten yeniden uyuyabilene de pek rastlanmazdı. Sınıf kapılarındaki göz camlarından öğrencilerin derse devamlarını denetlediğini de görmüştür.

Diğer bir hâdise de, o yıllarda asi gençliğe heveslenip deri ceket giyen uzun boylu ve sakallı bir öğrencinin arka bahçeye getirdiği çok güçlü bir motosikleti durduğu yerde çalıştırmağa devamı üzer ne Dekanlık makamının penceresinden "Hey sakallı" hitabıyla bağırarak gürlütlüyü kesmesini istemesiyle halen bir özel şirkette çalışan bu öğrencinin de fazla itiraz etmeden ikaza uyarak oradan uzaklaşmasıdır ki, bu olaylar Fakülte'deki münasebatın bir baba-çocuk samimiyeti içindeki ceryanına güzel birer örnek oluşturmaktadır.

Türkiye'nin ilk haritacılarından olan Siyasî ve İktisadî Coğrafya hocamız merhum Prof. Dr. Hamit Sadi SELEN'in 147'ler meyânında emekliye sevkî üzerine Fakültenin divanhanesinde talebenin iştirakiyle düzenlediği törende, resmî muameleden müstakil tavır ve hareket gücünü ortaya koyarak kemal-i hürmetle SELEN'in elini öpmekten kaçınmamıştır. Öte yandan Maliye Teftiş Kurulunda ilk kez üstâd hitâbına layık görülüp Devletin muhtelif yüksek makâmâtında vazife yaptıktan sonra Danıştayda vergi davalarına bakan Daire Başkanırken S.B. Fakültesinde Mahalli İdareler Maliyesiyle Türk Vergi Kanunları Tatbikatını büyük bir ehliyetle okutarak mevzuatın sene içindeki tadilâtında teksirindeki cümle değişikliklerini bizzat yazdıracak ve dersi dinlemeyenlerin sınıftan çıkmalarını isteyecek kadar vazifesine bağlı olan merhum İsmail Hakkı ÜLKÜMEN'e Profesörler Odasının kapısında "hocam" hitabıyla yol verdiğine şahit olmuşumdur.

BAKANLIK DÖNEMİ

Doç. Dr. Deniz BAYKAL'dan sonra Ord. Prof. Dr. Sadi IRMAK'ın kurduğu hükûmete Maliye Bakanlığına gelen Hocam ile Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı olarak teşrik-i mesai bahtiyarlığına eriştiğim için çok mutluyum. Bakanla ilk temasım gayabımda hazırlanmış olan Kış Teftiş İzletisinde denetlenmesi öngörölmüş T.M.O. ne Maliye Müfettişinin gitmesi üzerine bu kuruluşun o zaman bağlı bulunduğu Ticaret Bakanı Prof. Dr. Halûk CİLLOV imzasıyla Bakanlığımıza yollanmış, kendisine bağlı olan teşekkülün denetiminin de Ticaret Teftiş Kurulunun görev ve yetkisine girdiğinden,

malî denetimin durdurulması iürazını havi tezkere vesilesiyle oldu. Görüşmek isteminin Özel Kalem Müdürlüğünden telefonla bildirilmesi üzerine o anda benden başka yönetici olmaması dolayısıyla Kurulu temsilen huzuruna çıktığım merhum GÜRSOY türeyen elindeki yazıyı bana uzatarak mes'elenin izahını isteyince hemen orada Maliye Teşkilat Kanununun Ticaret Bakanlığınınkinden muahhar tarihli olması sebebiyle Maliye Müfettişlerinin esasen bütün Devlete şâmil teftiş selâhiyetlerinde herhangi bir tereddüte mahal bulunmadığını ve mümanaata devam halinde Ceza Kanununa göre suç işlenmiş olacağını arz ettim. O tarihteki Müsteşar rahmetli Cahit EREN'in de bil'ahare aynı yönde izahları üzerine o yönde bir cevap hazırlanmasına kani olduysa da, muhatabların biraz daha ayak sürümesi dolayısıyla Hazine Genel Müdürü Dr. C. Tayyar SADIKLAR'ın denetime tabi olmaması halinde Ofise hiç bir nakit desteği yapılmıyacağını bildirmesiyle tüm kayıtlar sonuna kadar açılmıştı. Bu hadise de Maliyeyle Hazine arasındaki sıkı rabitanın önemini ortaya koyması bakımından iki teşkilâtu ayrı Bakanlıklara bağıyanlara öğretici bir örnek teşkil etse gerektir.

İkinci muhaverem, İzmir'den sonradan bakan da olan bir oda mümessilinin şikâyetini ileterek gereğinin yapılmasını istemesi dolayısıyla gerçekleşmiştir. Bu konuyu araştırarak bilgi vermek üzere tekrar Makama gidildiğinde, Hazine Genel Müdür Başyardımcısı Sabahattin SARAÇLAR'ın yurdumuzda ilk defa başka Bakandan alınmış bir HAZMÎT onayı üzerine hayali ihracat denetimiyle görevlendirilmem sonucu düzenlediğim iki geniş layihada ileri sürdüğüm teklifleri Hocaya arzla benimsetmeğe çalışmasına karşılık Merhumun, bazı itirazlarıyla gerekçelerin sağlamlığını sınarken buldum. Zira 12.10.1973 günlü layihamda prefinansman dövizî adıyla yurda getirilip karşılığında hiç ihracat yapılmamış havaleler için mevzuatta herhangi bir tanzime gidilmemiş olması dolayısıyla ihracatın üç ay içinde gerçekleştirilmesi veya yurda girdiği tarihteki rayiç üzerinden döviz olarak mevridine iade mecburiyetinin vaz'ı; döviz alım bordrolarıyla Türk parasına çevrilmiş prefinansman mukabilinde ancak tavassut eden bankadan ihracata izin verilerek muamelât arasında irtibat tesis ve takibinin temini; ihracatta vergi iadesi almak üzere Merkez Bankasına verilmiş döviz alım bordrolarının kısmî ihracatta aslı yerine suretinin mutavassıt ticarî bankaya gönderilerek müteakip ihraç kısımlarının Merkez Bankasında kalacak asıl üzerinden takip ve tahkikinin sağlanması; 6.12.1973 tarihli takrimimde de, sırf kısa vadede döviz temini için bir yandan paramızın dış değerinin gerçeğin altında belirlenmişken öte yandan vergi iade oranlarının sun'î olarak yüksek tesbitiyle milli gelir ve servetten yurt içiyle dışındaki bazı zümrelere haksız ve karşılıksız kaynak aktarımına yol açıldığı rakamlarla kanıtlanarak aslında gerçeğin altında transfer fiyatlarıyla fatura düzenlenmek suretiyle yurt dışına daha önce kaçırılmış vergi dışı hasılatın yurda getirilmesine fırsat veren mevzuat boşluğunun Hazineyi uzun vadede katmerli zarara sokan bir imtiyaz oluşturması sebebiyle vazgeçilmesi önerilmekte idi.

Teklife dayanak olarak da, Ceza Usul Hukukunun piri olan Prof. Dr. Nurullah KUNTER'in "Suçun Kanunî Unsurları Nazariyesi" kitabınının 163. sahifesindeki 111 no. lu benden aktardığı "Kanunda derpiş edilmemiş hukuka uygunluk sebeplerinin kıyas yoluyla elde edilebileceğini ve bu kıyas içinde bu sebeplerde hâkim olan içtimâî ehemmiyeti fazla olan menfaatin ehemmiyeti az olan menfaata tercihi prensibinin esas tutulacağını, ehemmiyeti takdirde kemmî değil, keyfî bir ölçü kullanılacağını söyleyen BETTİOL (Diritto Penale, sh.232) un fikirlerine iştirak etmekteyiz" ilmî içtihadını ileri sürmüştüm. Böylece yurdumuzun, 1950 den sonra gözükara daldığı iktisadî serbestinin doğurduğu dengesizlik ve başıboşluktan kurtarılarak vergiden başlaması gereken içtimâî adalet ve hukukî mazbutiyet kavramlarına Devleti biraz olsun döndürmeği amaçlıyordum.

Bu önerilerin bir ölçüde benimsenmesi üzerine matbuatta başlayan, kırtasiyeciliğin geri geldiğine ilişkin itirazların mevzuata tekrar açtığı tavizkâr rahneler, iki kere daha aynı hatalara düşülerek Hazine'nin dolaylı yoldan zarara uğratılmasına sebebiyet vermiştir.

Hocanın Maliyenin başına getirildiği tarihlerde, Merkez Bina Toplantı Salonunda Bakanlık erkânının da katıldığı Teftiş Kurulu konferanslarından biri zamanın Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü merhum Nihat TEZER tarafından, dairesinin görev alanına ilişkin konularda verilmişti. Genel Müdür, takdiminin sonuna doğru gayri nizamî kullanıldığını gördüğü resmî araçların plâkalarından dairelerini tesbite ikaz yoluna gittiğini belirtince, ben de tenkid sadedinde, halen uygulanan masraf mevzuatı değiştirilmeden ve maliyet esasına müstenit bir etkenlik muhasebesi benimsenmeden böyle arızî yöntemlerle müessir bir denetim sağlanamayacağını söylemiş idim. 1975 bütçe kanununa bu eleştirimin de etkisiyle "Bütçe politikası ve mali kontrol" başlığıyla

"A) Maliye Bakanı Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerde, harcamalarda tasarrufu sağlamak, tutarlı, dengeli ve etkili bir bütçe politikası yürütmek amacı ile giderlere ilişkin kanun, yönetmelik ve kararnamelemlerin uygulanmalarını düzenlemek üzere gerekli tedbirleri almaya, standartları tesbite ve tazyitler koymaya yetkilidir.

"B) Maliye Bakanı kuruluşların hizmet programlarının etkin tasarruflu bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacı ile, genel bütçeye dahil daireler ile katma bütçeli idarelerin ellerinde bulunan motorlu nakil vasıtaları ile iş makinelerine ilişkin standartları tesbite ve tazyitler koymaya yetkilidir. Kuruluşlar, bu konu ile ilgili olarak Maliye Bakanlığınca istenilen bilgileri vermekle yükümlüdür.

"C) Giderlerinin yarısından fazlası Hazine yardımları ile karşılanan ve fakat katma bütçeli idare durumunda bulunmayan, özel kanunlarla kurulmuş kamu kuruluşlarının hizmet programlarını yıl içinde düzenlemeye ve bunlar için harcamalar ve istihdam esasları yönünden gerekli standartları tesbite ve tazyitler koymaya Maliye Bakanı yetkilidir.

"Bu madde hükmü, özel idareler, belediyeler, döner sermayeli kuruluşlarla Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkında da uygulanır." maddesi dercedilerek mealen günümüze kadar korunmuştur.

Bakanlığının hitamında İstanbul İktisat Fakültesi Maliye Enstitüsünce kendisinden icraatına müteallik bir konferans istenmişti. Rahmetli bu maksatla Üniversite Merkez Binasındaki Doktora Salonuna girerken önden 3. sıranın kapı tarafında gördüğü benim her zamanki tevazuuyla elimi sıkarak haur sorduktan sonra kürsüye yönelmeği ihmal etmemişti.

İzahatı biraz uzayıp olağan süreyi aşınca, konuşmayı kesmesinin istenip istenmediğini sorduğu Enstitü Müdürü Prof. Dr. Bedi N. FEYZİOĞLU, bazı öğretim üyelerinin sıkıntı emareleri göstermelerine rağmen, "üstad" hitabıyla takdirin kendisine aid olduğunu beyanla başka bir sabır ve nezaket örneği sergilemişti.

Siyasî sebeplerle güvenoyu alamamasına rağmen aylarca süren hükümet icraatının sunulması bitip mutad usule tevfiқан sorulara geçildiğinde, ben 29.1.1975 gün ve 15133 sayılı Resmi Gazetede münteşir Anayasa Mahkemesinin 21.11.1974 tarih 1974/26 esas

ve 1974/48 sayılı kararıyla 1974 Bütçe Kanununun müteaddit ahkâmının Anayasaya aykırılık sebebiyle iptal edilmiş bulunduğunu düşünerek anılan bu yeni hükmün de 1961 Anayasasının 5, 8 ve 126. maddelerine aykırı olup olmadığıyla bu hükmün Devletteki israfı önleyip önleyemeyeceği konularındaki fikrini sormuştum. Hoca, herhalde zamanın da epey ilerlemiş olması sebebiyle bu ilâvenin çok önem taşımadığı mealinde bir cevap vermişti. Halbuki Anayasa Mahkemesinin malî hukuk zaviyesinden nirengi sayılabilecek olan mezkûr Kararındaki "Bu durum, esas metinlerinde mevcut olmayan bir hükmün, Bütçe Kanunu ile eklemek yoluyla sözü geçen kanunlarda değişiklik yapılmış olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

"Her ne kadar kanunların esas hükümlerinin olduğu gibi kalmakta olmasına ve sözü geçen değişikliklerin bir malî yıl için geçerli olup yılın bitmesiyle, asıl kanun hükümlerinin kendiliklerinden yürürlüklerini sürdürmeye başlayacaklarına bakılarak bütçe kanununun, öteki kanunlarda bir değişiklik meydana getirmediği düşünülebilirse de, bir malî yıl içinde kanunun asıl hükmünün uygulanmasını durdurduğu ve getirdiği değişiklik doğrultusunda uygulamayı zorunlu kıldığı da bir gerçektir. Şu halde bütçe kanunun, asıl kanunu belli bir süre için değiştirmiş olduğu kuşkusuzdur. Bu değişikliğin bir malî yıl için geçerli olması da sorunu değiştiremez, çünkü değişiklik bir günlük süre için bile olsa, aynı niteliği ve etkiyi gösterir.

"Öte yandan, söz konusu miktarlara ilişkin hükümler, görüldüğü gibi birer kanun ile düzenlenmişlerdir. Bunların, koşulların ve gereksinmelerin yeni gereklerine uydurulması da yine bir kanun ile yapılabilir. Bir başka deyimle bu konulardaki düzenleme, yasama organının genel nitelikteki yasa yapma yetkisi alanına girer. Oysa bütçe yapma işi özel niteliği olan bir yasama işidir ve bu özelliği nedeniyle de bütçe kanunlarına bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

"Görüldüğü gibi Anayasa (kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak) işi ile (bütçe kanun tasarılarını görüşüp kabul etmek) işini ayrı nitelikte yetki alanları saydığından değişik biçimde belirlemek yolunu seçmiştir.

"Böylece bütçe kanunlarını öteki kanunlardan ayrı tutan Anayasa ilkesi karşısında; bir kanun hükmünün ancak aynı nitelikte olarak hazırlanıp kabul edilen bir başka kanun hükmü ile değiştirilebilmesinin veya kaldırılabilmesinin mümkün olabileceğini, bunun gibi bütçe kanunları hükümlerinin de aynı nitelikte hazırlanmış ve kabul edilmiş bulunan bütçe kanunu ekleriyle değiştirilebileceğini kabul etmenin zorunlu olduğu, doğal olarak ortaya çıkmaktadır.

"Bu açıklamadan, bir kanun hükmünün genel anlamdaki bir kanun hükmü ile değiştirilmesine veya kaldırılmasına Anayasa ilkelerinin olanak tanıdığı kolayca anlaşılmaktadır.

".....

"Buraya kadar yapılan açıklamalardan doğal olarak çıkartılacak sonuç Anayasanın birbirinden tümüyle ayrı olarak düzenlediği bu değişik yasama yöntem ve biçimlerinden belli birisine göre oluşturulmuş bir yasama belgesinin değiştirilmesinin veya kaldırılmasının da ancak aynı yöntem ve yollardan geçilerek sağlanabileceğinden ibarettir. Esasen hukukun genel kuralları da, hukuk alanında geçerli olan herhangi bir belgenin değiştirilmesinin veya kaldırılmasının da, tersine bir hüküm olmadıkça veya

yetkili bir mahkeme kararı bulunmadıkça, o belgenin hazırlanmasında ve geçerli hale gelmesinde uygulanmış bulunanı yol ve yöntemlerden geçirilmek yoluyla mümkün olabileceği doğrudur.

"Bu duruma göre bir kanun hükmünün mali yıl gibi geçici bir süre için bile olsa, bütçe kanunu ile değiştirilmesine veya kaldırılmasına olanak bulunmadığı gibi öteki kanunlarda da bütçe kanunu ile ilgili ödenek hükümlerinin yer alması aynı nedenlerden ötürü olanaksız olduğundan her iki hale de uymayan bir hüküm, Anayasanın 92, 93 ve 94. maddelerine aykırı düşer.

".....

"Anayasa tasarisında bu kural (madde :125), 'Bütçe Kanununa mali hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz' biçiminde iken Temsilciler Meclisindeki birinci görüşme sırasında bir üye 'mali hükümler deyimi üzerinde durarak, erek, bütçe uygulamasıyla ilgisiz kanunların Bütçe Kanununda yer almaması olduğuna göre deyimin, ereği karşılamadığını ileri sürmüş ve komisyondan açıklama istemiştir. Komisyon bu konuda bir açıklama yapmadan öteki görüşleri de gözönünde bulundurmaya üzere maddeyi geri almış ve yeniden düzenlerken 'mali hükümler' deyimini 'bütçe ile ilgili hükümler' olarak düzeltilmiş ve madde böylece Temsilciler Meclisinde kabul edilmiştir.

"Şu duruma göre Anayasanın 126. maddesinin son fıkrasında yer alan 'Bütçe ile ilgili hükümler' deyimini, mali nitelikte hüküm anlamına değil, bütçenin uygulanmasıyla ilgili, uygulamayı kolaylaştırıcı veya, kanun konusu olabilecek yeni bir kuralı kapsamamak koşulu altında, açıklayıcı nitelikte hükümler olarak düşünmek zorunluluğu vardır.

"Şurasının da gözönünde bulundurulması yerinde olur.

"Bu kanun kuralının bütçeden harcamayı gerektirir veya bütçeye gelir getirir nitelikte bulunması, onun 126. maddede öngörüldüğü gibi, 'Bütçe ile ilgili hükümler'den sayılmasına neden olamaz. Çünkü hemen her kanunda harcamalara yol açabilecek bir veya birçok hükümler bulunabilir. Keza her vergi kanunu bütçeye belli bir kaynaktan gelir sağlar. Bütçe kanunlarıyla öteki kanunlar arasında mevcut olan bu (Gelir-Gider) ilişkisinin, söz konusu kanunların, 126. maddede yer alan 'bütçe ile ilgili hüküm' deyiminin kapsamı içinde sayılmasına olanak verdiği kabul edilecek olursa bütün bu kanunların, söz gelimi tarım, orman, eğitim, savunma, sağlık ve benzeri kamu hizmetlerini düzenleyen pek çok kanunun ve tüm vergi kanunlarının 'bütçe ile ilgili' sayılarak değiştirilmeleri veya kaldırılmaları için bütçe kanunlarına birer madde konulmasına gidilebilir. Oysa tu kanunlar, bütçenin yapısı ile, onun uygulanması yöntemleriyle ve bütçenin, Anayasanın 126. maddesinde belirtildiği gibi yıllık harcamaların saptanmasından ibaret olan temel ereği ile ilişkisi bulunmayan, yasa koyucunun, herhangi bir alanda belli bir erek doğrultusunda ve bütçelerden tüm değişik yöntemlerle oluşturduğu düzenlemelere ilişkin yasama belgeleridir.

"Bütçe ile ilgili hüküm' deyimine dayanarak, bir kanunun gider veya gelirle ilgili kurallarının bütçe kanunlarıyla değiştirilebileceği yolunda bir görüş ve uygulama Anayasanın92 ve 93. maddelerini, gelirle ilgili veya gidere yol açabilecek kanunlar bakımından işlemez duruma sokar ve 94. maddede yalnız bütçe düzenlemelerinin özellikleri dolayısıyla ayrıcalıklı olarak öngörülen pek sınırlı nitelikteki yola, Anayasa

koyucunun ereğine aykırı olarak genişlik ve genellik kazandırır. Oysa 126. madde sözü geçen kuralın tek ereğinin, bütçe kanunlarını, bünyeye yabancı hükümlerden ayıklamak ve derli toplu bir düzenleme ile bu kanunlarda gerçek anlamda bütçe kavramı dışında kalan konulara asla yer vermemek olduğunda kuşku yoktur." gerekçesiyle 1974 bütçe yasasının 1975 yılına ilişkin kanundaki yeni hükme benzer dokuz maddesini kısmen iptali mevzuunda Hocamın ilmî içtihadıyla siyasi ve idari mütalâasını öğreneceğimi düşünüyordum. Cevabının kısalığı beni, o zaman maddenin, Bakanın bilgisine sunulmadan memurlarca bütçe tasarısına eklendiği sonucuna götürmüştü. Fakat bugün, mezkûr hükmün son seneye kadar Anayasa Mahkemesi iptaline takılmadan tekrerrüne rağmen, muhasebece desteklenen birim maliyetlerinin yokluğundan rakamlı standartlar geliştirilemeyip israfın da önlenemediğini gördükten sonra, Hocanın icazıyla mes'elenin idrakini samiinin ferasetine bırakmış olduğunu anlamaktayım. Mayıs 1992 başlarında, Anayasa Mahkemesinin henüz Resmî Gazetede yayınlanmamış kararıyla mezkûr maddenin döner sermaye, fon, K.İ.T., özel idare ve belediyelere ilişkin son bendinin iptal edilmiş olduğu Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü Erdoğan ÖNER'den telefonla öğrenilmiştir. Diğer bendlerinin de aynı akibete maruz bulunmaları sebebiyle Maliye Gümrük Bakanlığının kolayına gelen-bu tatbikata hukukilik kazandırabilmek için Anayasayla Muhasebe-i Umumiye Kanununa bu konuda daha sarîh müeyyideler vaz'ı icabetmektedir. "Torsion" veya "clavier budgétaire" deyimleriyle eleştirilmesine rağmen, Fransa'da da hâlâ vazgeçilemeyen bu yasal saptırımın önlenmesi, taknin usulü bakımından mevzu daha fazla ciddiyet ve meşruiyet kazandıracaktır. Aslında son Anayasanın 11. maddesiyle de çelişip meratip ve selahiyet kargaşasına yol açan kanun hükmünde kararnamelerle, seçimli yönetime geçildikten sonra fazlasıyla suistimal edilerek halktaki Devlet ve nizam saygısını büyük ölçüde zaafa uğratan adlî, malî ve sair idarî aflara karşın amme masraflarına inzibat ve tasarruf getirmek gibi çok muhik bir amaçtan kaynaklanmasına mukabil Maliye Bakanlığının Meclis yetkilerini istediği gibi kullanmasına müncer olan bu alışkanlığa, saymanlıklardan geçmeyen konularda sair bakanlıkları yeterince yönlendiremediği de nazara alınarak, son verilmesiyle daha sağlam kıstaslar geliştirilmesine imkân verecek malî denetimin güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, Anayasaya tatbiki hüküm mahiyetinde yaptırım getirilemeyeceği yahut Maliyeye anî tedbir yetkisi temin zaruretine sınımlarak bu fikrin reddi halinde ise, 1982 Anayasanın 161. maddesindeki "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." fıkrasının tamamen ilgası, hukukî ve mantıkî bir mecburiyet haline gelmektedir.

SAİR MEŞGALELERİ

Maliye Başmüfettişi Orhan GÜVEN ile birlikte birkaç sene Boğaziçi Üniversitesi murakıplığı da yapmış olan muhterem Hocamız ilmin kuruluk ve sınırlılığını şiirin enginliğiyle tamamlayan eserlerine inzimamen Bakan iken katıldığı tören ve toplantılarda bile çevresini büyük bir şevkle saran çömezlerinden esirgemediği vaaz-u nasihatlerle zihin ve gönüllerinde ebediyyen silinmeyecek müstesna yerini almış bulunmaktadır.

Aziz ruhuna Allaha rahmet ve çok sevdiği vatanıyla halkımıza da başsağlığı diliyorum.